

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเรื่องการพัฒนา รูปแบบความร่วมมือด้านการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาของประเทศไทย กับโรงเรียนมัธยมศึกษาในกลุ่มประชาคมอาเซียน มีวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อ

- 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาความร่วมมือด้านการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาไทยในการดำเนินการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียน
- 2) เพื่อพัฒนารูปแบบความร่วมมือด้านการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาของประเทศไทยกับโรงเรียนมัธยมศึกษาในกลุ่มประชาคมอาเซียน

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed-Method) ระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยผู้วิจัยแบ่งการวิจัยตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

3.1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาความร่วมมือด้านการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาไทยในการดำเนินการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียน แบ่งเป็น 2 ขั้นตอน

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาความร่วมมือด้านการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาของประเทศไทยกับโรงเรียนมัธยมศึกษาในกลุ่มประชาคมอาเซียน

เป็นการศึกษาสภาพและรูปแบบการจัดการศึกษา ตลอดจนการบริหารจัดการและสภาพปัญหาความร่วมมือด้านการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาเพื่อก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ผู้วิจัยใช้การวิจัยเชิงปริมาณเพื่อศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูล โดยดำเนินการดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรในการวิจัยคือโรงเรียนมัธยมศึกษาในปีการศึกษา 2555 แบ่งออกตามสังกัดต่างๆ ดังนี้

1.1 ประชากร

- 1) โรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในปีการศึกษา 2555 มีจำนวนทั้งสิ้น 2,372 โรงเรียน (ที่มา : สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย เข้าถึงใน http://secondary.obec.go.th/obec_scd/)

2) โรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ในปีการศึกษา 2555 มีจำนวนทั้งสิ้น 1,267 โรงเรียน(สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน, 2555)

3) โรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดองค์กรส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น ในปีการศึกษา 2555 มีจำนวนทั้งสิ้น 332 โรงเรียน (กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย, 2555)

4) โรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ในปีการศึกษา 2555 มีจำนวนทั้งสิ้น 25 โรงเรียน

5) โรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2555 มีจำนวนทั้งสิ้น 106 โรงเรียน

6) โรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัด สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ในปีการศึกษา 2555 มีจำนวนทั้งสิ้น 409 โรงเรียน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้หลักการการคำนวณของ Yamane (บุญธรรม จิตตอนันต์, 2540) โดยใช้สูตร ดังนี้

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

โดย n = จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

N = จำนวนประชากรทั้งหมดที่ใช้ในการศึกษา

e = ความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่าง

ในวิจัยนี้กำหนดค่าความเชื่อถือของกลุ่มตัวอย่างที่ 95% (ความคลาดเคลื่อน $e = 0.05$) จากจำนวนประชากรทั้งหมดของโรงเรียนในแต่ละสังกัด ดังตาราง

ตารางที่ 3.1 จำนวนประชากรและจำนวนกลุ่มตัวอย่างของโรงเรียนมัธยมศึกษาในแต่ละสังกัด

โรงเรียนมัธยมศึกษาในแต่ละสังกัด	จำนวนประชากร (โรงเรียน)	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง (โรงเรียน)	คิดเป็นร้อยละ
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน	2,372	193	52.58
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริม การศึกษาเอกชน	1,267	103	28.09
สังกัดกรมส่งเสริมการปกครองส่วน ท้องถิ่น	332	27	7.36
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการ อุดมศึกษา	25	2	0.55
สังกัดกรุงเทพมหานคร	106	9	2.35
สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ	409	33	9.07
รวมทั้งสิ้น	4511	367	100

จากตารางที่ 3.1 จากจำนวนโรงเรียนในแต่ละสังกัดรวมทั้งสิ้น 4,511 โรงเรียน ขนาดกลุ่มตัวอย่างรวมทั้งสิ้นจำนวน 367 โรงเรียน (ตารางสำเร็จของ Taro Yamane ที่ระดับความคลาดเคลื่อน $\pm 5\%$) ผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยการแบ่งประชากรออกเป็น 6 กลุ่ม ได้แก่

1. โรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. โรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน
3. โรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น
4. โรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา
5. โรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร
6. โรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ

จากนั้นผู้วิจัยได้สุ่มตัวอย่างโรงเรียนโดยวิธีสุ่มอย่างง่าย ตามสัดส่วนของประชากรในแต่ละสังกัด แต่เนื่องจาก กลุ่มตัวอย่างของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษามีและกรุงเทพมหานคร มีจำนวนน้อย จึงได้ปรับกลุ่มตัวอย่าง เป็น 10 โรงเรียนทั้งสองสังกัด กลุ่มตัวอย่างในครั้งนี้จึงรวมเป็น 376 โรงเรียน

1.3 การสุ่มตัวอย่าง

การสุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยใช้เขตพื้นที่การมัธยมศึกษาตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่องการกำหนดเขตพื้นที่การมัธยมศึกษาจำนวน 42 เขต เป็นเกณฑ์การแบ่งพื้นที่ของโรงเรียน และสุ่มตัวอย่างโรงเรียนมัธยมศึกษาในแต่ละสังกัดแบ่งตามขนาดของโรงเรียน แบ่งเป็น โรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่และขนาดใหญ่พิเศษ โดยวิธีการสุ่มโดยใช้สัดส่วนในการสุ่มตัวอย่าง ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 376 โรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 193 โรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จำนวน 103 โรงเรียน สังกัดกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 27 โรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา จำนวน 10 โรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 20 โรงเรียน และสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จำนวน 33 โรงเรียน ดังภาคผนวกที่ 5 หน้า 330-331

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถาม โดยมีรายละเอียดวิธีการสร้างเครื่องมือวิจัยดังนี้

แบบสอบถามที่ใช้เป็นแบบมาตรวัดการประเมิน(Rating Scale)โดยแบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของสถานศึกษา

ตอนที่ 2 สภาพการดำเนินงานการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษาและการสร้างความร่วมมือด้านการศึกษากับประเทศในกลุ่มประชาคมอาเซียน ในเรื่อง 1) นโยบาย 2) หลักสูตร 3) ครูผู้สอน 4) สื่อ อุปกรณ์ทางการศึกษา 5) รูปแบบวิธีการจัดการเรียนการสอน 6) ผู้บริหารและบุคลากร 7) งบประมาณ 8) บรรยากาศของสถานศึกษา และ 9) ผู้เรียน

ตอนที่ 3 สภาพความต้องการของสถานศึกษาในการสร้างความร่วมมือด้านการศึกษากับโรงเรียนมัธยมศึกษาในประเทศกลุ่มประชาคมอาเซียน

ตอนที่ 4 เป็นข้อคำถามปลายเปิด โดยสอบถามข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเพื่อประโยชน์ในการสร้างความร่วมมือด้านการศึกษากับโรงเรียนมัธยมศึกษาในประเทศกลุ่มประชาคมอาเซียน

การสร้างแบบสอบถาม ผู้วิจัยดำเนินการสร้างเครื่องมือดังนี้

2.1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการศึกษา และองค์ประกอบการจัดการศึกษาเพื่อเป็นกรอบในการสร้างเครื่องมือ

2.2 นำเครื่องมือที่สร้างแล้วให้อาจารย์ที่ปริญญาดูตรวจสอบความเหมาะสม จากนั้นนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity)

โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้องหรือหาค่า IOC (Index of item – objective congruence) ซึ่งเกณฑ์ของค่า IOC ที่ใช้ได้คือค่าตั้งแต่ 0.6 ขึ้นไป

2.1.3 นำแบบสอบถามที่ได้รับการปรับปรุงจากคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ จากนั้นนำไปทดลองเพื่อหาคุณภาพ นำเครื่องมือไปทดลองกับกลุ่มที่มีใช้กลุ่มตัวอย่างแต่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อตรวจสอบการใช้ภาษา ประเด็นการตอบคำถาม โดยการคำนวณค่าความเชื่อมั่น (reliability โดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) นำเครื่องมือมาปรับปรุงแก้ไขและให้อาจารย์ที่ปริญญาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์เป็นผู้ตรวจสอบ แล้วนำไปจัดทำเป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ พร้อมนำไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

3.1 ผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัย ช่วยแจกแบบสอบถามด้วยตนเอง และการส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ตามโรงเรียนในจังหวัดต่างๆ ในภูมิภาคที่กำหนด

3.2 นำแบบสอบถามที่ผู้ช่วยผู้วิจัยเก็บรวบรวมได้มาตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูล ก่อนนำข้อมูลไปวิเคราะห์

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลในตอนที่ 1 วิเคราะห์โดยหาค่าความถี่และร้อยละ

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลในตอนที่ 2 – 4 โดยลักษณะของแบบวัดเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ (Likert scale type) ลักษณะข้อคำถามเป็นปลายปิด มีวิธีการให้คะแนนดังนี้ คือ

มาตรวัด	ข้อคำถามนัยบวก	ข้อคำถามนัยลบ
มากที่สุด	5	1
มาก	4	2
ปานกลาง	3	3
น้อย	2	4
น้อยที่สุด	1	5
โดยได้กำหนดเกณฑ์ในการแปลผล ดังนี้		
คะแนนเฉลี่ย	ความหมาย	
4.51-5.00	มากที่สุด	
3.51-4.50	มาก	
2.51-3.50	ปานกลาง	
1.51-2.50	น้อย	

1.00-1.50

น้อยที่สุด

4.3 การวิเคราะห์ข้อมูลในตอนต้นที่ 4 เป็นข้อคำถามแบบปลายเปิด ข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาสถานศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน โดยการวิเคราะห์ความถี่และวิเคราะห์เนื้อหา

5. สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในครั้งนี้ใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS เพื่อหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และทำการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความแตกต่างด้านการเตรียมความพร้อมด้านความร่วมมือของสถานศึกษาเพื่อการก้าวสู่ประชาคมอาเซียนของโรงเรียนมัธยมศึกษาในแต่ละสังกัด

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษารูปแบบการจัดการศึกษาของโรงเรียนที่มีผลงานการสร้างความร่วมมือกับโรงเรียนในกลุ่มประชาคมอาเซียน (โดยอาจมีการสร้างข้อตกลงความร่วมมือหรือไม่ก็ตาม)

เป็นขั้นตอนที่ผู้วิจัยมุ่งศึกษาเชิงลึก (Indept-Study) กับโรงเรียนที่มีผลงานและได้รับการยกย่องว่าเป็นโรงเรียนต้นแบบด้านการสร้างความร่วมมือกับโรงเรียนในกลุ่มประชาคมอาเซียน ผู้วิจัยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพในการศึกษารูปแบบการจัดการศึกษา สภาพการดำเนินงาน ปัญหาอุปสรรคและปัจจัยเงื่อนไขแห่งความสำเร็จในการจัดการศึกษา โดยดำเนินการดังนี้

1. การคัดเลือกตัวอย่าง ในการคัดเลือกตัวอย่างผู้วิจัยให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน เป็นผู้คัดเลือกตัวอย่างโรงเรียน จำนวน 4 แห่ง โดยมีเกณฑ์ในการคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญและสถานศึกษาดังนี้

1.1 การคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญ

1.1.1 ผู้จัดทำนโยบายหรือนักวิชาการทางการศึกษาที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับกำกับการจัดทำนโยบาย ยุทธศาสตร์การศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ โดยมีผลงานทางด้านวิชาการหรืองานวิจัยเป็นที่ยอมรับในระดับประเทศ

1.1.2 เป็นผู้บริหารในระดับเขตพื้นที่การศึกษาที่มีผลงานด้านวิชาการเป็นที่ยอมรับ

1.1.3 เป็นผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีผลงานทางวิชาการเป็นที่ยอมรับและมีวิทยฐานะในระดับเชี่ยวชาญขึ้นไป

1.2 การคัดเลือกสถานศึกษา ในการคัดเลือกสถานศึกษาเพื่อทำการวิจัยเชิงลึกมีการดำเนินการดังนี้

1.2.1 เกณฑ์ในการคัดเลือกสถานศึกษา สถานศึกษาที่จะได้รับการคัดเลือกจะต้องอยู่ในเกณฑ์ดังนี้

1) เป็นโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ และโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานครและองค์กรส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย

2) เป็นโรงเรียนที่มีผลงานและได้รับยกย่องว่าเป็นโรงเรียนต้นแบบด้านการสร้างความร่วมมือด้านการศึกษา กับโรงเรียนในประเทศกลุ่มประชาคมอาเซียน โดยอาจจะมีการสร้างข้อตกลงความร่วมมือ หรือ MOU หรือไม่ก็ตาม

1.2.2 ผู้วิจัยคัดเลือกสถานศึกษาสังกัดละ 3 แห่ง ให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาคัดเลือก เพื่อให้ความเห็นก่อนที่จะศึกษาต่อไป

2. วิธีการศึกษา

2.1 การเข้าถึงพื้นที่วิจัย ผู้วิจัยทำการประสานงานโดยการนำหนังสืออนุญาตทำการวิจัยจากบัณฑิตวิทยาลัย ติดต่อประสานงานกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อชี้แจง และขอความร่วมมือในการดำเนินการวิจัย นอกจากนั้นผู้วิจัยทำการลงพื้นที่เพื่อศึกษาสภาพจริงของโรงเรียนและชุมชน การวิเคราะห์การดำเนินงานฝ่ายต่างๆ ของ โรงเรียนตามกรอบของการวิจัย การพบปะกับบุคคลในกลุ่มต่างๆ เพื่อทำความคุ้นเคย ทำให้เกิดความไว้วางใจและการยอมรับและเต็มใจที่จะให้ความร่วมมือในการทำวิจัย

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.2.1 บันทึกภาคสนามของผู้วิจัย (Field Note) ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อใช้บันทึกเกี่ยวกับรายละเอียดที่ได้รับจากการสัมภาษณ์ กิจกรรมต่างๆ ที่สังเกต และสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องในขณะที่ทำการศึกษา โดยใช้แบบบันทึกเหตุการณ์ประจำวัน ตามกรอบในการสังเกตของ Lofland (1971 อ้างถึงในนิสา ชูโต, 2540) โดยมีส่วนประกอบสำคัญในการบันทึกแบ่งออกเป็น วันที่ เหตุการณ์ การวิเคราะห์ และหมายเหตุ

2.2.2 แบบสัมภาษณ์ ใช้สัมภาษณ์ผู้บริหารหรือผู้รับผิดชอบงานด้านการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษาเพื่อก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

การสร้างแบบสัมภาษณ์ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

1) ผู้วิจัยศึกษาเอกสารเกี่ยวกับนโยบาย ยุทธศาสตร์กระทรวงศึกษาธิการ เกี่ยวกับการดำเนินงานเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา เพื่อก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียน เพื่อร่างแนวคำถามประกอบการสัมภาษณ์ โดยประกอบด้วยคำถามนำและคำถามรอง เพื่อเป็นแนวทางในการตอบของผู้ให้สัมภาษณ์

2) นำร่างแบบสอบถามนำเสนอขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษา และให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่านตรวจสอบเนื้อหาและความเหมาะสมของคำถามนำ และคำถามรอง นำมาปรับแก้ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ ก่อนนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลต่อไป

แบบสัมภาษณ์ ใช้เพื่อสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักในโรงเรียนที่เป็นกรณีศึกษา เช่น ผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้างาน หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ ตัวแทนครู นักเรียนและผู้ปกครอง รวมทั้งบุคคลอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิจัยครั้งนี้มีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

2.3.1 การศึกษาเอกสาร ทั้งเอกสารชั้นต้น (Primary source) และเอกสารชั้นรอง (Secondary source) เอกสารที่เกี่ยวกับธรรมนูญ แผนพัฒนาสถานศึกษา แผนปฏิบัติการประจำปี บันทึกข้อตกลงความร่วมมือด้านการศึกษา รวมทั้งเอกสารร่องรอยการปฏิบัติงานอื่นๆ

2.3.2 การสังเกต (Observation) ผู้วิจัยใช้การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant observation) โดยการร่วมกิจกรรมของโรงเรียน และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-participant observation) โดยผู้วิจัยอาศัยกรอบในการสังเกตของ Lofland (1971 อ้างถึงใน นิสา ชูโต, 2540) การสังเกตใน 6 ประเด็น คือ 1) การกระทำ (Acts) 2) กิจกรรม (Activities) 3) ความหมาย (Meanings) 4) การมีส่วนร่วม (Participation) 5) ความสัมพันธ์ (Relationship) และ 6) สถานที่ (Settings)

2.3.3 การสัมภาษณ์ (Interview) ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากบุคคลหลายกลุ่มและต่างสถานภาพกัน มีการสัมภาษณ์ตามแนวการสัมภาษณ์ที่กำหนดไว้ ใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth interview) และวิธีการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ (Informal Interview) โดยมีวิธีการดังนี้

1) การสัมภาษณ์แบบเป็นทางการ (Formal Interview) โดยนัดแนะ วัน เวลาและสถานที่ ก่อน ใช้การสัมภาษณ์ตามแนวคำถามที่กำหนดในกรอบของการวิจัย โดยสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) รายละเอียดครอบคลุมเนื้อหาที่ต้องการ สัมภาษณ์ในประเด็นกว้างๆ ใช้การตะล่อมกล่อมเกลามาเพื่อให้ได้ข้อมูลที่สำคัญ

2) การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ (Informal Interview) โดยสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยพบปะเป็นการส่วนตัว สัมภาษณ์ครั้งละหลายๆ คนและการสัมภาษณ์แบบกลุ่ม (Group interview) กับกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้อง เช่น กลุ่มเด็กนักเรียนในโรงเรียน คณะครู เป็นต้น

2.3.4 การสนทนากลุ่ม (Focus group discussion) ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นอย่างจริงจังและสร้างสรรค์ เพื่อศึกษาความคิดเห็น ประสพการณ์ และ

ความรู้สึกของผู้เข้าร่วมสนทนาในประเด็นต่างๆ ที่ได้กำหนดไว้แล้ว โดย เช่นกระบวนการวางแผนการสร้างความร่วมมือในการพัฒนาการศึกษา กับโรงเรียนในต่างประเทศ

3. การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งจากการวิเคราะห์เอกสาร การสังเกต การสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม มาทำการลดทอนข้อมูล ตรวจสอบข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล โดยที่กระบวนการทั้งสามนี้จะกระทำไปพร้อมๆ กับการเก็บรวบรวมข้อมูลในแต่ละครั้ง

3.1 การลดทอนขนาดและปริมาณข้อมูล (Data reduction) เป็นการเลือกเฟ้นและหาจุดที่น่าสนใจ ที่จะทำให้เข้าใจง่าย สรุปย่อและปรับข้อมูลดิบที่เก็บมาจากภาคสนาม ภายหลังจากเสร็จสิ้นการบันทึกข้อมูลภาคสนามในแต่ละวัน ผู้วิจัยจะกลับมาทบทวนข้อมูลที่บันทึกได้ และทำการสรุปและจำแนกข้อมูลตามประเด็นต่างๆ ที่กำหนดไว้ในกรอบของการวิจัย เพื่อง่ายต่อการสืบค้นและทำการลดทอนข้อมูลที่ซ้ำๆ กันลงและกำจัดข้อมูลที่ไม่เกี่ยวข้องและไม่เป็นประโยชน์ต่อการวิจัยออกไป รวมทั้งการรวมข้อเสน่ออื่นๆ ของผู้ให้ข้อมูลหลักที่เป็นประโยชน์ต่อการนำเสนอข้อมูลไว้อีกส่วนหนึ่ง

3.2 การตรวจสอบข้อมูล (Data audition) ผู้วิจัยใช้วิธีการตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulation) เพื่อให้ผลการวิจัยนั้นมีความถูกต้องและน่าเชื่อถือ (Valid and Reliable) การตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล เป็นการตรวจสอบข้อมูลด้านเวลา สถานที่ และกลุ่มบุคคลที่ให้ข้อมูลต่างกัน และได้ข้อมูลที่ตรงกัน และการตรวจสอบสามเส้าด้วยวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ การเก็บรวบรวมข้อมูลหลายๆ วิธี ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วยการศึกษาเอกสาร สังเกต สัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม

3.3 การวิเคราะห์ข้อมูล ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีการจำแนกประเภท (Typological analysis) การเปรียบเทียบข้อมูล (Comparison) และการสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (Analytic Induction)

3.2 พัฒนารูปแบบความร่วมมือด้านการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาของประเทศไทยกับโรงเรียนมัธยมศึกษาในกลุ่มประชาคมอาเซียน

เป็นการวิจัยใน ขั้นตอนที่ 3 การสร้างรูปแบบความร่วมมือทางด้านการศึกษา

1. การยกร่างรูปแบบความร่วมมือทางด้านการศึกษาของโรงเรียนในประเทศกลุ่มประชาคมอาเซียน

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยในขั้นตอนที่ 1 มาสรุปประเด็นในภาพความสำเร็จและปัญหา อุปสรรค เพื่อยกร่างรูปแบบความร่วมมือทางด้านการศึกษาของโรงเรียนในประเทศกลุ่ม

ประชาคมอาเซียน รูปแบบที่นำเสนอครอบคลุมองค์ประกอบของการจัดการศึกษา 9 ด้าน คือ 1)นโยบาย 2) หลักสูตร 3) ครูผู้สอน 4)สื่อ อุปกรณ์ทางการศึกษา 5) รูปแบบวิธีการจัดการเรียนการสอน 6) ผู้บริหารและบุคลากร 7) งบประมาณ 8) บรรยากาศของสถานศึกษา และ 9) ผู้เรียน โดยผู้วิจัยใช้การสังเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาสภาพการดำเนินงานการเตรียมความพร้อม การสร้างความร่วมมือ และสภาพและความต้องการของสถานศึกษาในการสร้างความร่วมมือด้านการศึกษา และวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และภาวะคุกคาม (SWOT analysis) ของกระบวนการสร้างความร่วมมือทางการศึกษาของโรงเรียนในกลุ่มประชาคมอาเซียน ในบริบทของประเทศไทย กับประเทศในกลุ่มประชาคมอาเซียน แล้วกร่างรูปแบบเพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบในขั้นตอนต่อไป

2. การนำเสนอรูปแบบความร่วมมือทางการศึกษาของโรงเรียนในกลุ่มประชาคมอาเซียน

ผู้วิจัยนำ (ร่าง) รูปแบบความร่วมมือทางการศึกษาของโรงเรียนในประเทศกลุ่มประชาคมอาเซียน มาตรวจสอบกับผู้เกี่ยวข้อง โดยมีขั้นตอนดังนี้

2.1 การตรวจสอบร่างยุทธศาสตร์ โดยนำ (ร่าง) รูปแบบความร่วมมือทางการศึกษาของโรงเรียนในประเทศกลุ่มประชาคมอาเซียน มาเสนอต่อที่ประชุมระดมความคิด (brainstorming) ของผู้ที่เกี่ยวข้องจำนวน 10 - 15 คน โดยมีเกณฑ์ในการคัดเลือกผู้เข้าร่วมประชุม ดังนี้

2.1.1 เป็นนักวิชาการอิสระ โดยมีผลงานวิชาการเกี่ยวกับการศึกษา หรือ ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเป็นที่ยอมรับในระดับประเทศ

2.1.2 ผู้จัดทำนโยบายหรือนักวิชาการทางการศึกษาที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดทำนโยบาย ยุทธศาสตร์การศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ โดยมีผลงานทางด้านวิชาการ หรืองานวิจัยเป็นที่ยอมรับในระดับประเทศ หรือเคยดำรงตำแหน่งหรือกำลังดำรงตำแหน่งเป็นผู้บริหารระดับสูงในสาขาที่เกี่ยวข้อง

2.1.3 ผู้จัดทำนโยบายหรือนักวิชาการทางการศึกษาที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดทำนโยบาย ยุทธศาสตร์การศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2.1.4 อาจารย์สอนในระดับอุดมศึกษา โดยมีผลงานทางด้านวิชาการทางการศึกษาเป็นที่ยอมรับ หรือเคยดำรงตำแหน่งหรือกำลังดำรงตำแหน่งเป็นผู้บริหารระดับสูงในสาขาที่เกี่ยวข้อง

2.1.5 ผู้จัดทำนโยบายที่เกี่ยวข้องทางด้านการศึกษาในกระทรวงต่างประเทศ โดยมีผลงานทางด้านวิชาการเป็นที่ยอมรับ หรือเคยดำรงตำแหน่งหรือกำลังดำรงตำแหน่งเป็นผู้บริหารระดับสูงในสาขาที่เกี่ยวข้อง

2.1.6 ผู้บริหารที่ปฏิบัติงานในระดับเขตพื้นที่การศึกษาที่มีผลงานทางวิชาการเป็นที่ยอมรับ

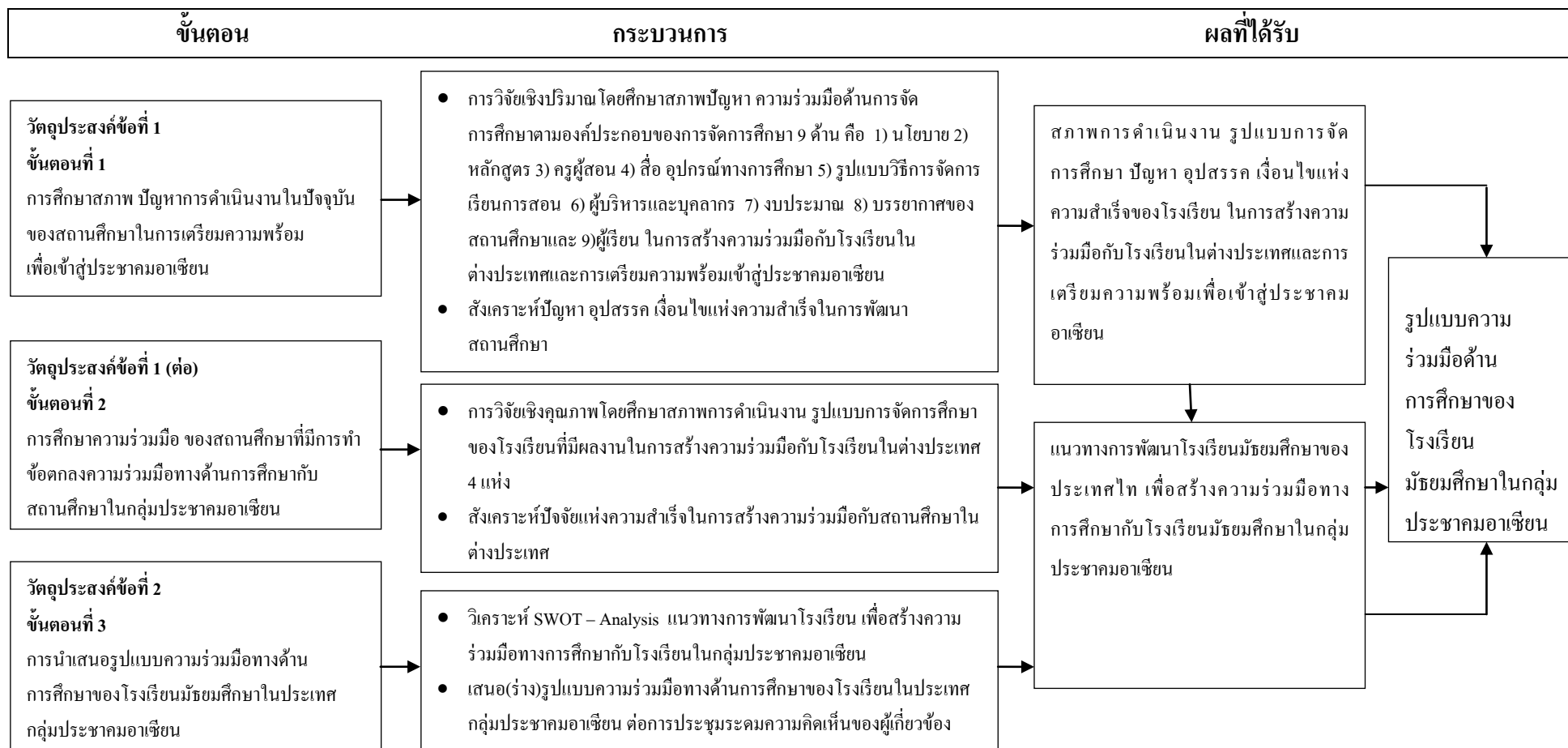
2.1.7 ผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา และมีผลงานเป็นที่ยอมรับ โดยจบการศึกษาในระดับปริญญาเอกหรือมีวิทยฐานะเชี่ยวชาญขึ้นไป

2.1.8 คณะกรรมการสถานศึกษาในระดับมัธยมศึกษาและมีผลงานทางวิชาการเป็นที่ยอมรับ

2.1.9 ผู้ปกครองนักเรียนในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา และมีผลงานทางวิชาการเป็นที่ยอมรับ

2.2 การนำเสนอรูปแบบ ผู้วิจัยนำความคิดเห็นที่ได้จากประชุมระดมความคิดมาสรุปเพื่อจำแนกความคิดเห็นที่ผู้เข้าร่วมการประชุมมากกว่าครึ่งหนึ่งมีความเห็นพ้องต้องกัน แล้วนำความคิดเห็นดังกล่าวมาปรับปรุงและพัฒนาเป็นรูปแบบความร่วมมือทางด้านการศึกษาของโรงเรียนในประเทศกลุ่มประชาคมอาเซียนต่อไป

สรุปขั้นตอนวิธีการดำเนินการวิจัยดังในแผนภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 3.1 แสดงขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย